

Russisk oppgjør med fortiden ^{RP} 18/7-98

Russland har avsluttet ett kapittel i sin lange, omskiftelige og triste historie, og åpnet et nytt, med håp om at det vil bli mindre preget av vold og undertrykkelse enn de foregående. De jordiske levninger av den siste tsar, Nikolaj II, og hans familie ble i går endelig stedt til hvile.

80 år etter at tsaren, hans kone og barn ble myrdet av bolsjevikene utenfor Jekaterinburg i Ural, har de fått en sømmelig grav i den gamle hovedstad St. Petersburg. Det skjedde i høviske, høytidelige former og med en tale av president Boris Jeltsin som ikke bør politiseres eller raljeres over.

Selv om presidenten er blitt kritisert og mistenkeliggjort fordi han åpenbart vaklet om han skulle delta i begravelsen eller ikke, er det en avsporing. For det var innhold i det han sa, og han sa det på en måte som ikke etterlater noen tvil om at han mente alvor.

Det nye Russland som nå bygges, med problemer og tilbakeslag, er et Russland som hviler på det gamle Russland, men som også unnlater å gjøre det som var praksis i vel 70 år – undertrykkelse i folkets navn, ledsaget av historieforfalskning og unnlatelsessynder. Sovjetperioden er ikke glemt, og den skal heller ikke glemmes. Den er, på godt og på ondt, en del av Russlands tusenårige historie. Slik Romanov-familiens vel 300 år på toppen av det russiske samfunn var det. På godt og på ondt.

– Skytingen av Romanov-familien er et resultat av en kompromissløs splittelse i det russiske samfunn mellom «oss» og «dem». Resultatet av denne splittelsen kan ses selv i dag, sa president Jeltsin. Dermed trakk han linjene fra det som skjedde i begynnelsen av hund-

reåret til det som nå skjer mot slutten av det samme hundreåret etter en mellomliggende periode som til fulle har hatt sin store andel av tragedier. De tragediene har alle sitt ansvar for.

Den russiske president trakk også konsekvensen av dette. Han gjorde ingen forsøk på forklaring eller unnskyldning, men anerkjente ansvar uten anklage. Jeltsin selv er et produkt av Sovjetunionen, med en karriere som sovjetpamp, han var partisejef i Sverdlovsk (nå Jekaterinburg) og den som i 1977 uten å mukke etterkom ordre om å ødelegge huset der tsarfamilien ble likvidert. Det var nok et element av personlig anger og bønn om tilgivelse i presidentens følelsesfylte tale.

Men den, og gravleggelsen, var noe mer. Begravelsen er et symbol på forening i Russland og soning av felles skyld, sa Jeltsin. Hvis Russland skal komme videre, må det, i likhet med andre land og folk, ta et oppgjør med egen historie, fylle ut alle hvite flekker, men også forsone seg med og trekke lærdom av historien. Tsar-Russland var også et splittet samfunn, det er historisk sett ingen grunn til å ønske dette samfunnet tilbake. Selv om det ifølge marxistisk teori ikke skulle vært noen sosialistisk revolusjon i Russland, inntraff den, nettopp på grunn av ulikhetene.

Det nye Russland sliter fortsatt med ulikheter, noen gamle, noen nye. De har dominert nyhetsbildet i dagene før begravelsen i St. Petersburg, og vil fortsatt gjøre det. Det ville være ønsketenkning å tro at tsarbegravelsen vil gjøre slutt på problemene og splittelsen i det russiske samfunn. Men den er et skritt i riktig retning.